

Országos Szakiskolai Közismereti Tanulmányi Verseny

2010/2011

IRODALOM – MAGYAR NYELV ÉS HELYESÍRÁS

III. (országos döntő) forduló

2011. április 15.

Bencs László Szakiskola és Általános Iskola

Nyíregyháza

Versenyző		Pontszám		Százalék
Kódja		Elérhető	Elért	
OD-.....		120%

..... Javító tanár Bizottság elnöke
-----------------------	---------------------------

Kedves Versenyző!

*A feladatok megoldására 90 perc áll rendelkezésére.
A feladatok megoldásához segédeszköz nem használható.
A feladatokat tetszés szerinti sorrendben oldhatja meg.
Kérjük, ügyeljen az idő beosztására!*

Sikeres feladatmegoldást kívánunk!

1. feladat

(6 pont)

Írja be a meghatározások mellé a választ! A kiemelt négyzetben lévő betűk alkotják a megfejtést, ami egy értelmes szó. Mi az?

A Himes tojások c. novella szereplői ezen a napon gyűjtik a tojásokat.

Jellegzetes húsvéti füzérvirágzat.

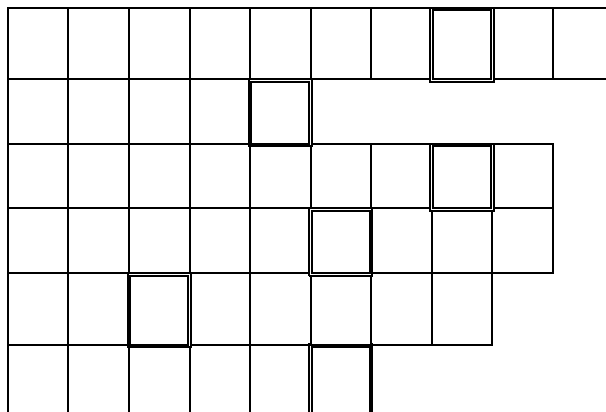
Radnóti egyetlen prózai írásának címe.

Színpadi előadásra szánt alkotás.

Költői kifejezőeszköz.

Pl.: „kendőjük virít, mint a pipacs”

A Himes tojások c. novella szerzőjének vezetékneve.

Megfejtés:

2. feladat

(8 pont)

Olvassa el figyelmesen a részleteket, s válaszoljon a kérdésekre!

„Iker gyerek vagyok, öcsém és édesanyám meghaltak születésemtől. Anyámat az ikerszülés ölte meg, nem bírta a szíve, öcsém gyöngye volt, elszívtam tőle az életerőt. Tizenkét éves voltam, meghalt apám is. Az anyámat nem ismertem, az apámra valójában alig emlékszem, néhány éves, de összefüggéstelen képet, emléket becézek róla magamban...”

a) Ki írta a fenti sorokat önéletrajzi vázlatában?

.....

Színműíró, humorista. Nagy népszerűségnek örvendő humoreszkjei, tárcái, kabarétréfái, zenei és prózai vígjátékai, valamint rádiófelolvasásai és dalszövegei emberi megbocsátó humorát tükrözték. Népszerűek voltak tárcái; utolsó írásai Egy kis öreg naplójából címmel a Lúdas Matyiban jelentek meg. Kedves humorral mutatta be és figurázta ki műveiben a mindennapi élet kisebb-nagyobb visszasságait.

b) Kiről szól a leírás?

.....

Drámaíró, műfordító, a Kisfaludy Társaság másodtitkára, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja. Első versét nyolc éves korában mint első gimnazista írta anyjához. Teológiai doktor lett, később gimnáziumi tanár, a színiiskola tanára és dráma bírálója. Több színművével díjat nyert. Róla nevezték el a kaposvári színházat.

c) Ki volt ő?

.....

1879-ben született Tiszacsécsén. Édesanyja Pallagi Erzsébet, aki református pap leánya volt, édesapja igazi, kemény ötholdas magyar parasztember. Az édesapja vállalkozásokba fogott, ám üldözte a balszerencse. A hitelre vett cséplőgép, amelyet Pallagi László, okleveles gépész-kovács megpróbált megjavítani, felrobbant. A tiszai jégzajlás tönkretette a jól jövedelmező vízimalmot is. A család kénytelen volt Istvándiba, Pallagi László kovácsműhelyébe költözni, s ezzel gyakorlatilag véget ért gyermekora.

d) Kiről szól a fenti életrajz-részlet?

.....

3. feladat

(8 pont)

A valóság ábrázolásának nézőpontja és módja határozza meg ezt a három fő csoportot: líra, epika és dráma. Sorolja be e három műnembe a felsorolt műfajokat! (A táblázatba csak a betűjelüket írja!)

- a) elbeszélő költemény b) anekdota c) regény d) színmű e) kabaré-jelenet
f) kalandos regény g) operett h) novella i) epigramma j) himnusz
k) tájleíró költemény l) mesejáték m) monda n) tragédia o) életkép p) vicc

Lírai műnem	Epikai műnem	Drámai műnem

4. feladat

(8 pont)

Jelölje totószerűen (1, 2, x bekarikázásával) a helyes folytatást! (Minden feladatnál csak egy helyes válasz van.)

a) A novella...

- 1 néhány órás érdekesítő szórakozást kíván nyújtani, egyfajta logikai játékot.
2 kispikái műfaj, mely rendszerint egyetlen, rövidre fogott, de nagyon jellemző eseményt mond el.
x Fenséges tárgyról szóló, emelkedett hangnemű lírai költemény.

b) A dráma (vagy színmű)...

- 1 szerkezete kupolás, részei: bevezetés (expozíció), bonyodalom, cselekmény kibontakozása, tetőpont, megoldás. Színpadra szánt alkotás.
2 olyan lírai alkotás, amelyet hangszeres kísérettel adnak elő.
x bölcs gondolatot, szellemes gúnyt, fontos igazságot tömören összefoglaló, gyakran csattanóval végződő, viszonylag rövid versek neve.

c) A lírára jellemző, hogy...

- 1 a középkorban, a keresztes háborúk idején a drámajáték teremtette meg.
2 elsődleges témája az egyén, az én világa, a belső lelki világ: az én válasza a valóság bizonyos kihívására.
x két fogalom, jel, jelentés azonosítása valamilyen közös jegy alapján.

d) A szépirodalom...

- 1 olyan költemények összessége, amelyek a dallamtól függetlenül önmagukban is gyönyörködtető alkotások.
2 anyaga a nyelv, műveit tehát a nyelv segítségével kell rögzítenie, ezért is szokták a szó művészetének, nyelvművészetnek is nevezni.
x szórakoztató irodalom egyik fajtája, uralkodó esztétikai minőség a fantasztikum.

e) A komédia...

- 1 a valóság egy-egy szűkebb részletét ragadja meg, tömör ábrázolásra törekszik, kevés szereplőt mozgat.
2 a művészetnek a testet-lelket formáló, megrendítő hatása.
x cselekményében sok a valószerűtlen fordulat, cselszövés, véletlen, megoldása pedig mindig szerencsés kimenetelű.

f) A szépirodalmi vagy művészi stílus...

- 1 jellemzője a művészi hatásra való törekvés, amelyet a többi stílusrétegben hiába keresünk.
- 2 célja az, hogy a hallgatóságot meggyőzze igazáról, és megfelelő állásfoglalásra, illetve elhatározásra bírja.
- x feladata, hogy tájékoztasson az időszerű eseményekről, és azokkal kapcsolatban alakítsa a közvéleményt.

g) A társalgási stílus...

- 1 szívesen használ választékos, ünnepélyes, sokszor túlzó szavakat.
- 2 legfontosabb jellemzői: a közvetlenség, a természetesség, a gyakran pongyola kifejezőmód és mondatfűzés.
- x legfőbb szabálya az egyértelműsége és a pontosságra törekvés.

h) A hivatalos stílus...

- 1 a törvényalkotás, a rendeletek, a közlemények, általában a hivatalos érintkezés stílusa.
- 2 jellemzője, hogy önálló stílusként csak formai elemei miatt vehető figyelembe.
- x a legváltozatosabb, legegységesebb, leggazdagabb stílusréteg.

A következő kérdések Móricz Zsigmond Himes tojások c. novellájához kapcsolódnak.

5. feladat

(8 pont)

Mit jelentenek az alábbi kifejezések? Fejezze ki saját szavaival!

- a) a Tisza nagy vargabetűket ír le
- b) Zsuzsika megint nyelveskedik
- c) Zsuzsika a nénje mellett döcögött
- d) nyávogó hangon szólalt meg
- e) kiválasztotta a szakajtóból a tojást
- f) kendő volt a lajbija zsebében
- g) feltetszett a húsvét hajnala
- h) restellte megkérdezni

6. feladat

(7 pont)

Írja le a következő szavak köznyelvi alakját!

- a) lyán:
- b) osztán:
- c) mék vagyok én:
- d) maguktól híjnak be:
- e) hászen híjlak:
- f) pulya:
- g) mingyán:

7. feladat **(3 pont)**

Milyen eseményekből áll az a népszokás, amelyet a novella bemutat? Említsen három példát!

.....
.....
.....

8. feladat **(5 pont)**

Húzza alá a helyes választ!

- a) A címbeli hímes tojás: festett/hímzett
- b) A novella befejezése: igazságos/tragikus
- c) Marcsa legrosszabb tulajdonsága az volt, hogy: nem tudott énekelni/irigy volt
- d) A locsolkodó kisfiút kinevetik a felnőttek, mert: elfelejtette a verset/karácsonyi verset mondott
- e) A szerző azért használ nyelvjárási szavakat, mert: így hitelesebb a történet/csak ezeket a szavakat ismerte

9. feladat **(6 pont)**

Ajánlja barátjának/barátnőjének a Nagymama című színdarabot „Ezt látnod kell!” mottóval! Az ajánló terjedelme ne haladja meg az öt mondatot!

.....
.....
.....
.....
.....

10. feladat **(6 pont)**

Igaz vagy hamis az állítás? Írja a megfelelő szót a mondat után!

- a) A barka gyógyszerként elmulasztotta a fejfájást.
- b) Ha a barkát családi tűzhelybe dobták, megóvta a házat a bajoktól.
- c) A húsvéti bárány Jézust jelképezi.
- d) A nyúl a termékenységét szimbolizálja.
- e) Egy ősi monda szerint a nyúl eredetileg ember volt.
- f) A tojásfestés mindig a gyerekek feladata volt.

11. feladat **(4 pont)**

Magyarázza meg az alábbi fogalmakat!

- a) leveles tojásfestő módszer:
-
.....

b) komatál:

.....
.....

12. feladat

(8 pont)

Magyarázza meg az alábbi fogalmakat! Elevenítse fel gondolatban Zágon István Az anya meg a szülő c. írását! A mű alapján említse négy esetet, amikor az anya anyaként, és négyet, amikor szülőként viselkedik!

a) anya:

.....
.....
.....
.....

b) szülő:

.....
.....
.....
.....

13. feladat

(6 pont)

A szépirodalmi alkotások gazdag eszköztára az érzelmek megjelenítését is szolgálja. Soroljon fel a Zágon István művéhez kapcsolódó hat, érzelmet, hangulatot, hozzáállást kifejező főnevet (lehet képzett szó is)!

.....
.....

14. feladat

(12 pont)

a) Állapítsa meg, milyen szó szerkezetek az alábbiak! (Teljes választ írjon – pl. társhatározós stb.!)

1. humorral mutatta be
2. tisztai jégzajlás
3. a színiiskola tanára
4. a leggyönyörűbb gyöngédség
5. a harmadik szobából
6. szigorúan alkalmazkodik
7. a szíve szakad ki
8. teszi a szépet

A következő feladatrészekben karikázza be a helyes válasz számjelét! (Egy helyes válasz van!)

b) Milyen nyelvi elemek jelezhetik, hogy a szó szerkezet tagjai között alárendelés van?

1. módosítószók 2. ragok 3. névutók

c) Milyen szó szerkezet alkot egyúttal tőmondatot?

1. a kéttagú alárendelő szó szerkezet
2. az alanyi alárendelő szó szerkezet
3. minden mellérendelő szó szerkezet
4. a kapcsolatos mellérendelő szó szerkezet

15. feladat

(9 pont)

Válogasson a 14. feladat példáiból három magas, három mély és három vegyes hangrendű szót!

- a) magas hangrendűek:
- b) mély hangrendűek:
- c) vegyes hangrendűek:

16. feladat

(6 pont)

Anyák napja alkalmából írjon egy virágcsokorhoz mellékelt kártyára rövid, 5-6 mondatos köszöntőt! (Képzelve el, hogy majd ezt adja át édesanyjának.) Legyen benne egyszerű és összetett mondat is!

17. feladat

(5 pont)

Anyák napján ne feledkezzünk meg a korábbi generációkról sem! Alakítsa ki a helyes sorrendet a „mamák” születési ideje szerint! (A négyzetekbe írja a sorszámokat a legkorábbi generációval kezdve!)

dédmama ómama nagymama ükmama szép mama

18. feladat

(5 pont)

Hogy vezethetik be ma egy férjes nő nevét a házassági anyakönyvbe Magyarországon? Mutasson be öt lehetőséget az asszonyok névhasználatának szabályaira – az alábbi nevekből kiindulva!

Cset Elek feleségül vette Vad Virágot.

.....

.....

.....

.....

.....